

public issue

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ**

**ΈΡΕΥΝΑ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ
ΕΠΙ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ
ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ**

**ΑΘΗΝΑ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2011**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η «Έρευνα Κοινής Γνώμης επί ζητημάτων Δια Βίου Μάθησης» διεξήχθη για λογαριασμό του Ενιαίου Διοικητικού Τομέα Διαχείρισης προγραμμάτων ΚΠΣ του Υπουργείου Παιδείας Δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, στα πλαίσια του Επιχειρησιακού προγράμματος «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ», με σκοπό:

- Α) Αφενός, την αποτύπωση των απόψεων αλλά και της μέχρι σήμερα γνώσης και πληροφόρησης της κοινής γνώμης για την υφιστάμενη κατάσταση και προοπτική στη Δια Βίου Μάθηση, και
- Β) αφετέρου, την καταγραφή των εμπειριών των ερωτώμενων από τη Δια Βίου Μάθηση, τη διάθεση συμμετοχής τους σε αντίστοιχα προγράμματα και τις μαθησιακές τους προτιμήσεις.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στο γενικό πληθυσμό, ηλικίας 18 ετών και άνω, και κάλυψε γεωγραφικά το σύνολο της χώρας. Το μέγεθος του δείγματος ανήλθε σε 3.050 άτομα. Ως δειγματοληπτικό πλαίσιο χρησιμοποιήθηκε η (μόνη διαθέσιμη) απογραφή πληθυσμού της ΕΣΥΕ του 2001. Για την επιλογή του δείγματος χρησιμοποιήθηκε η τεχνική της πολυσταδιακής στρωματοποιημένης δειγματοληψίας. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τηλεφωνικές συνεντεύξεις και χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, στα νοικοκυριά των ερωτώμενων. Η έρευνα πεδίου διεξήχθη από τις 23 Δεκεμβρίου 2010 έως τις 18 Ιανουαρίου 2011. Για τη συλλογή των στοιχείων εργάσθηκαν 46 ερευνητές και 2 επόπτες.

ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο στόχος της προτεινόμενης έρευνας, όπως προαναφέρθηκε ήταν **διπτός**: αφενός να αποτυπωθούν οι στάσεις και οι απόψεις της κοινής γνώμης, απέναντι στη Δια Βίου Μάθηση¹, και αφετέρου να διερευνηθούν οι εμπειρίες των ερωτώμενων από τη Δια Βίου Μάθηση, η διάθεση συμμετοχής τους σε αυτήν, καθώς και οι μαθησιακές τους προτιμήσεις.

Μέσω της εν λόγω έρευνας επιχειρήθηκε να διαγνωσθούν οι ανάγκες όλων των κοινωνικών ομάδων και κατηγοριών που αφορά δυνητικά η παρακολούθηση και η επέκταση της Δια Βίου Μάθησης στην ελληνική κοινωνία.

Συμπληρωματικά, διερευνήθηκαν: α) τόσο η σχετική σημασία και η ιεράρχηση των κινήτρων συμμετοχής σε ένα πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης, όσο και, ταυτοχρόνως, β) η ύπαρξη αποτρεπτικών/ανασταλτικών παραγόντων για τη συμμετοχή σε παρόμοια προγράμματα, που υφίστανται σήμερα στην Ελλάδα.

Αναλυτικότερα:

ι) Τα κίνητρα συμμετοχής σε ένα πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης, που εντοπίζονται στη σχετική διεθνή βιβλιογραφία είναι πολλαπλά: απόκτηση γνώσης για θέματα που ενδιαφέρουν τον πολίτη, θέματα που αφορούν την καθημερινότητα, την προσωπική ευχαρίστηση, ή την ατομική τελείωση. Επίσης, σημαντικά θέματα σχετικά με την προσωπική τους εργασία, η εξασφάλιση της υπάρχουσας εργασίας τους, η βελτίωση της καριέρας τους, εύρεση νέας εργασίας, η απόκτηση επιπρόσθετων προσόντων ή απλά η γνωριμία με καινούργιους ανθρώπους.

¹ Στην παρούσα έκθεση με τον όρο **Δια Βίου Μάθηση** ορίζονται: όλες οι μαθησιακές δραστηριότητες στις οποίες λαμβάνει μέρος κάποιος/α κατά τη διάρκεια ολόκληρης της ζωής του/της, με σκοπό να βελτιώσει τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητές του/της σε προσωπικό, κοινωνικό ή επαγγελματικό επίπεδο. Οι εν λόγω διαδικασίες μπορεί να είναι: **I. «Τυπικές»** (formal), δηλαδή στα πλαίσια της κανονικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης, μέσω δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων (σχολεία, κολλέγια, και πανεπιστήμια, με διπλώματα που αναγνωρίζονται από το Υπουργείο). **II. «Μη-τυπικές»** (non formal), δηλαδή εκτός κανονικού εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά οργανωμένης μορφής, που συμπεριλαμβάνουν διδασκαλία, μικρής ή μακράς διάρκειας, π.χ. μαθήματα, σεμινάρια, συνέδρια. **III. «Άτυπες»** (informal), δηλαδή άνευ διδασκάλου μαθησιακές δραστηριότητες, που δεν υπάγονται σε διδακτικές δραστηριότητες, ή προγράμματα σπουδών, στις οποίες δηλαδή δεν υπεισέρχεται κανένας δάσκαλος, ή σχολείο, ή ινστιτούτο.

public issue

ii) Οι αποτρεπτικοί/ανασταλτικοί παράγοντες, που ενδέχεται να λειτουργούν απωθητικά για την παρακολούθηση κάποιου προγράμματος Δια Βίου Μάθησης είναι επίσης πολυάριθμοι: ηλικία, λόγοι υγείας, απομακρυσμένη περιοχή, έλλειψη διαθέσιμου χρόνου, οικογενειακές υποχρεώσεις, μη πλήρωση προϋποθέσεων, οικονομική αδυναμία, απροθυμία «επιστροφής στα θρανία», μη στήριξη από τον εργοδότη (για προγράμματα παράλληλα με το υπάρχον εργασιακό ωράριο).

Παράλληλα, εξετάστηκαν οι τρόποι και οι λόγοι για τους οποίους οι ενήλικες αποφασίζουν να εισέλθουν στη διαδικασία και να γίνουν δέκτες καινούργιων γνώσεων, έχοντας απομακρυνθεί από την εκπαιδευτική διαδικασία εδώ και χρόνια.

Το πραγματοποιηθέν μεγάλο μέγεθος δείγματος της έρευνας, επιτρέπει τον εντοπισμό τυχόν διαφοροποιήσεων και στη συγκριτική αξιολόγηση των συμπερασμάτων σε ειδικές υποομάδες πληθυσμού, π.χ. σε όσους είναι 55 ετών και άνω, άνεργους κ.α., καθώς και τη διερεύνηση των διαδικασιών εκμάθησης στις επιμέρους κοινωνικές κατηγορίες.

Η χαρτογράφηση ειδικών δημογραφικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών των ερωτώμενων, κρίθηκε απαραίτητη, ώστε αυτά να συσχετισθούν με τις απόψεις στις εξεταζόμενες παραμέτρους της ΔΒΜ, και να χρησιμοποιηθούν στην εξαγωγή των τελικών συμπερασμάτων.

Σε συνεργασία με την αναθέτουσα αρχή, άξονες της έρευνας αποτέλεσαν οι εξής θεματικές ενότητες:

- Γενικές απόψεις για τη μάθηση και ειδικότερες πληροφορίες για την κατάρτιση των ερωτώμενων.
- Μαθησιακές προτιμήσεις ως προς τη μέθοδο.
- Προηγούμενη εκπαιδευτική και μορφωτική εμπειρία, π.χ. συμμετοχή, κίνητρα και οφέλη.
- Πρόθεση μελλοντικής συμμετοχής συμπεριλαμβανόμενων των κινήτρων, των εμποδίων, αλλά και των πιθανών ερεθισμάτων που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως ωθούσα δύναμη για τη συμμετοχή.
- Θέματα πολιτικής τακτικής όσων αφορά τις βασικές επιδεξιότητες και την χρηματοδότηση της δια βίου μάθησης.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι πολίτες τάσσονται συντριπτικά υπέρ της ενίσχυσης του θεσμού της Δια Βίου Μάθησης. Ακόμα και αν δεν αισθάνονται πλήρως ενημερωμένοι σχετικά με αυτήν, καταφέρνουν να αναγνωρίζουν επιτυχώς αρκετές πρακτικές με τις οποίες εφαρμόζεται, την αξιολογούν ως πολύ σημαντική για τη ζωή ενός ανθρώπου και παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά προσωπικού ενδιαφέροντος για αυτήν.

Σχεδόν οι 6 στους 10 πολίτες έχουν συμμετάσχει σε κάποια διαδικασία μη-τυπικής ή άτυπης Δια Βίου Μάθησης, οποτεδήποτε στη ζωή τους. Η εν λόγω συμμετοχή κατά το τελευταίο έτος καταγράφεται στο 26%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την άτυπη Δια Βίου Μάθηση ανέρχεται σε 86%. Αποτρεπτικά για τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικές διαδικασίες Δια Βίου Μάθησης λειτουργεί κυρίως η έλλειψη χρόνου και η έλλειψη ενδιαφέροντος και κινήτρων.

Ο 1 στους 2 ερωτώμενους (50%) δηλώνει σήμερα πρόθεση συμμετοχής σε κάποια διαδικασία μη-τυπικής Δια Βίου Μάθησης, κατά το επόμενο έτος.

Περισσότεροι από τους μισούς πολίτες (54%) εκδηλώνουν, σήμερα, την επιθυμία να μάθουν «κάτι». Οι λόγοι για τους οποίους ενδιαφέρονται, είναι κατά βάση προσωπικοί και όχι επαγγελματικοί. Οι τρόποι στους οποίους δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση για να θητεύσουν στο αντίστοιχο αντικείμενο / θεματικό πεδίο, δεν αποτελούν μέρος της κλασικής εκμάθησης (μέσω διδασκαλίας σε μία τάξη ή ιδιαίτερων μαθημάτων με κάποιο ειδικό), αλλά περισσότερο εναλλακτικές διαδικασίες, όπως η συμμετοχή σε μία ομάδα με τα ίδια ενδιαφέροντα, το Ίντερνετ, ή ένα λιγότερο τυπικό σεμινάριο ή εργαστήριο.

ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

- Για 1 στους 4 ερωτώμενους (24%) η **υποκειμενική παράσταση για τη φράση Δια Βίου Μάθηση**, σχετίζεται επιτυχημένα με τη βασική ιδέα που προσβέυει η Δια Βίου Μάθηση, δηλαδή την επιδίωξη της διαρκούς βελτίωσης των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων του ατόμου καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του. Το 24% των ερωτώμενων δεν γνωρίζει κάτι για τη Δια Βίου Μάθηση, ή δεν μπορεί να την ταυτίσει αυθόρμητα με κάποια παράσταση. Οι υπόλοιποι ερωτώμενοι, αναφέρουν λέξεις όπως «Μόρφωση» / «Γνώση» / «Παιδεία» / «Εκπαίδευση» / «Εξέλιξη» (8%), ή συνδέουν τη Δια Βίου Μάθηση με την εμπειρία που αποκτά κάποιος από την ίδια τη ζωή (6%). Το ρητό «Γηράσκω αεί διδασκόμενος», διατυπωμένο είτε στην καθαρεύουσα είτε μεταγλωττισμένο στη δημοτική («όσο ζω μαθαίνω») αναφέρεται από το 8% των ερωτωμένων.

- Σχεδόν ο ένας στους τρεις ερωτώμενους (34%), έχει **ακούσει, δει ή διαβάσει** κάτι για τη Δια Βίου Μάθηση το τελευταίο διάστημα. Το εν λόγω ποσοστό, θα πρέπει να θεωρηθεί μάλλον ικανοποιητικός, ως δείκτης ορατότητας.

Μεγαλύτερα ποσοστά αναγνωρισιμότητας της Δια Βίου Μάθησης παρουσιάζονται μεταξύ των μισθωτών Δημοσίου Τομέα (46%), όσων διαθέτουν ανώτερη εκπαίδευση (44%), και των ανύπαντρων οι οποίοι μένουν μόνοι (42%). Αντιθέτως τη χαμηλότερη αναγνωρισιμότητα επιδεικνύουν οι νοικοκυρές και οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών (με καταγεγραμμένα ποσοστά μη-αναγνωρισιμότητας 79% και 71% αντιστοίχως, έναντι 65% του συνόλου).

- Οι 3 στους 10 ερωτώμενους (28%) δηλώνουν **«πολύ»** και **«αρκετά ενημερωμένοι»** για θέματα σχετικά με τη Δια Βίου Μάθηση.

public issue

Περισσότερο ενημερωμένοι εμφανίζονται οι μισθωτοί Δημοσίου Τομέα (46%), τα άτομα που διαθέτουν ανώτερη εκπαίδευση (41%) και οι ανύπαντροι που μένουν μόνοι (36%).

- Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων – 9 στους 10 (93%) – πιστεύει ότι η Δια Βίου Μάθηση στην Ελλάδα **χρειάζεται ενίσχυση**.
- Καθολική (93%) είναι επίσης η κοινωνική πεποίθηση ότι η Δια Βίου Μάθηση είναι **πολύ και αρκετά σημαντική στη ζωή ενός ανθρώπου**.
- **Προσωπικό ενδιαφέρον** για τη Δια Βίου Μάθηση εκδηλώνουν 8 στους 10 ερωτηθέντες (πολύ και αρκετό ενδιαφέρον: 79%).

Υψηλότερο ενδιαφέρον καταγράφεται στις νεότερες ηλικιακές ομάδες έως 44 ετών (85%), στους φοιτητές (92%), στους μισθωτούς Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (87% και 83% αντιστοίχως) και γενικότερα στον ενεργό πληθυσμό (83%), σε όσους δηλώνουν ικανοποιημένοι από τη ζωή τους (84%). Αντιθέτως χαμηλότερο ενδιαφέρον επιδεικνύουν οι μεγαλύτερης ηλικίας – άνω των 55 (29%), οι συνταξιούχοι (31%) και γενικότερα ο μη ενεργός πληθυσμός (26%, έναντι 20% του συνόλου).

- Με τη βοήθεια κατάλληλων 5βάθμιων κλιμάκων μέτρησης κοινωνικών στάσεων Likert (συμφωνώ / διαφωνώ) διερευνήθηκε μια σειρά από απόψεις οι οποίες σχετίζονται με τη **βασική ιδέα που απηχεί η Δια Βίου Μάθηση²**,

² Οι απόψεις που εξετάστηκαν είναι οι εξής:

- i. «Η δια βίου μάθηση βοηθάει κάποιον να ολοκληρώσει την προσωπικότητά του»
- ii. «Η δια βίου μάθηση βελτιώνει τη ζωή των ανθρώπων που έχουν δυσκολίες»
- iii. «Η δια βίου μάθηση βοηθάει για να προφυλαχτεί κανείς από την ανεργία»
- iv. «Η δια βίου μάθηση βοηθάει τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις ραγδαίες αλλαγές που συμβαίνουν στην κοινωνία»
- v. «Η δια βίου μάθηση είναι κυρίως για όσους δεν τα πήγαιναν καλά στο σχολείο»
- vi. «Η δια βίου μάθηση είναι απαραίτητη για μια πετυχημένη επαγγελματική καριέρα»
- vii. «Η δια βίου μάθηση είναι σημαντική γιατί στις μέρες μας κανείς δεν προσδοκά ότι θα κάνει την ίδια δουλειά σε όλη του τη ζωή»
- viii. «Η δια βίου μάθηση δεν μετράει αν δεν έχει ένα πρακτικό αντίκρισμα στην επαγγελματική σταδιοδρομία»
- ix. «Με την οικονομική κατάσταση που βιώνει η Ελλάδα σήμερα η δια βίου μάθηση είναι πολυτέλεια»
- x. «Η δια βίου μάθηση είναι κυρίως για τους ανθρώπους που έχουν περάσει τα 50»

public issue

ότι δηλαδή: Όλοι θα πρέπει να έχουν ισότιμη και ανοικτή πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας μαθησιακές ευκαιρίες, καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Οι ευκαιρίες αυτές θα πρέπει να παρέχονται με μια ποικιλία τρόπων, ώστε να καλύπτουν διαφορετικές καταστάσεις, ανάγκες και προτιμήσεις. Θα πρέπει να είναι δυνατή η παροχή Δια Βίου Μάθησης σε όλους τους πολίτες και ειδικότερα σε εκείνους που τη χρειάζονται περισσότερο (π.χ. οι άνεργοι, ή οι μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενοι) καθώς και σε αυτούς που έχουν τη μικρότερη πρόσβαση σε αυτή (όπως οι αποκλεισμένες κοινωνικές ομάδες, π.χ. οι μετανάστες και ρομά).

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν, οι ερωτώμενοι **συνδέουν περισσότερο τη Δια Βίου Μάθηση** με την ευχαρίστηση που προσφέρει η διαδικασία εκμάθησης νέων πραγμάτων (91%), και την ολοκλήρωση της προσωπικότητας (84%), ενώ παράλληλα την αντιμετωπίζουν ως εφόδιο για την αντιμετώπιση των ραγδαίων αλλαγών που συμβαίνουν στην κοινωνία (84%).

Αντιθέτως **διαφωνούν περισσότερο με τις απόψεις που ταυτίζουν την Δια Βίου Μάθηση με συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες**, δηλαδή τους ανέργους (83%), όσους έχουν υπερβεί τα 50 έτη ηλικίας (82%), ή τους νέους (78%). Επιπλέον, οι κοινωνικές κατηγορίες που παρουσιάζουν μεγαλύτερη συμφωνία με τις παραπάνω απόψεις είναι, σε γενικές γραμμές οι μεγαλύτερης ηλικίας ερωτώμενοι (άνω των 55 ετών), και όσοι έχουν χαμηλότερη εκπαίδευση.

xi. «Η δια βίου μάθηση είναι μια διέξοδος μόνο για τους ανέργους»

xii. «Η δια βίου μάθηση πρέπει να πραγματοποιείται μόνο όσο είσαι νέος»

xiii. «Όποιος συμμετέχει στη δια βίου μάθηση αισθάνεται ευχαρίστηση επειδή μαθαίνει κάτι καινούργιο»

xiv. «Η δια βίου μάθηση είναι ένας τρόπος να καλύψει κάποιος τα κενά που έχει από το σχολείο».

public issue

- Για να εξακριβωθεί η **πραγματική γνώση** των ερωτώμενων, σχετικά με το περιεχόμενο της Δια Βίου Μάθησης, τους ζητήθηκε να χαρακτηρίσουν συνολικά 12 πρακτικές (από 6 σε κάθε version ερωτηματολογίου) για το αν αποτελούν ή όχι πράγματι πρακτικές Δια Βίου Μάθησης³. Οι 6 στους 10 ερωτώμενους (60%) **αναγνώρισαν σωστά** το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος των πρακτικών (5-6 από τις 6 πρακτικές που χαρακτήρισε ο κάθε ερωτώμενος) ως πρακτικές Δια Βίου Μάθησης. Ο μέσος όρος αναγνώρισης των 6 πρακτικών υπολογίζεται σε 4,6.

Υψηλότερη αναγνωρισιμότητα πρακτικών επέδειξαν οι μεγαλύτερης ηλικίας ερωτώμενοι (άνω των 55 ετών), όσοι διαθέτουν κατώτερη εκπαίδευση και ο μη ενεργός πληθυσμός.

Οι περισσότερο αναγνωριζόμενες ως πρακτικές Δια Βίου Μάθησης είναι η **παρακολούθηση σεμιναρίου για τη δουλειά τους (93%)** και η **εκμάθηση χρήσης Ηλεκτρονικού Υπολογιστή από κάποιον ειδικό (88%)**. Αντιθέτως, σχεδόν ο 1 στους 3 δεν θεωρεί δραστηριότητα Δια Βίου Μάθησης την **απόκτηση διπλώματος οδήγησης (34%)** και την **αυτοδιδασχία ενός μουσικού οργάνου (32%)**.

³ Οι πρακτικές που εξετάστηκαν έγινε προσπάθεια να καλύψουν το σύνολο τόσο των διαφορετικών τρόπων όσο και θεματικού περιεχομένου διαδικασιών μη – τυπικής και άτυπης Δια Βίου Μάθησης. Οι πρακτικές που τους παρουσιάστηκαν είναι οι εξής:

- i. «Το να πάμε σε ένα φροντιστήριο για να μάθουμε μια ξένη γλώσσα»
- ii. «Το να μας δείξει κάποιος συγγενής μας ή φίλος μας πως γίνεται μια κατασκευή ή χειροτεχνία όπως το πλέξιμο ή τα μαστορέματα»
- iii. «Το να μας μάθει κάποιος ειδικός πώς να χρησιμοποιούμε ηλεκτρονικό υπολογιστή»
- iv. «Να παρακολουθήσουμε ένα σεμινάριο σχετικό με τη δουλειά μας»
- v. «Να διαβάσουμε ένα βιβλίο ή περιοδικό για να καταλάβουμε πώς μπορούμε να φροντίσουμε τον κήπο μας ή να μαγειρεύουμε»
- vi. «Να πάμε σε ένα μουσείο και να παρακολουθήσουμε μια ξενάγηση»
- vii. «Να δούμε στο ίντερνετ μια διάλεξη για ένα θέμα που μας ενδιαφέρει»
- viii. «Να κάνουμε μαθήματα χορού ή ζωγραφικής»
- ix. «Να δοκιμάσουμε να μάθουμε μόνοι μας να παίζουμε ένα μουσικό όργανο»
- x. «Να βγάλουμε δίπλωμα οδήγησης»
- xi. «Να μας δείξει κάποιος συνάδελφος ή προϊστάμενος στη δουλειά πως λειτουργεί κάποια συσκευή ή ένα μηχάνημα»
- xii. «Να ενημερωθούμε για τα ζώα που απειλούνται με εξαφάνιση στην Ελλάδα συμμετέχοντας σε κάποια εθελοντική οργάνωση»

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

- Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτωμένων στην έρευνα, το ποσοστό συμμετοχής σε οποιοδήποτε πρόγραμμα μη τυπικής, ή άτυπης Δια Βίου Μάθησης, οποτεδήποτε, υπολογίζεται σε **57%**.

Υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής εμφανίζουν όσοι είναι έως 34 ετών (64%), όσοι διαθέτουν ανώτερη μόρφωση (72%), οι μισθωτοί του Δημόσιου και του Ιδιωτικού Τομέα (71% και 64% αντίστοιχα), ο ενεργός πληθυσμός (63%), οι αυτοτοποθετούμενοι, ιδεολογικά, στην Αριστερά (63%) ή την Κεντροαριστερά (66%), οι κάτοικοι των αστικών περιοχών (61%), και όσοι αξιολογούν θετικά το προσωπικό τους εισόδημα (61%).

- Η συμμετοχή σε κάποια διαδικασία μη-τυπικής⁴ Δια Βίου Μάθησης, κατά το τελευταίο έτος καταγράφεται σε **26%**.

Υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής εμφανίζουν όσοι είναι 18 έως 24 ετών (48%), όσοι διαθέτουν ανώτερη μόρφωση (39%), οι μισθωτοί του Δημόσιου και του Ιδιωτικού Τομέα (41% και 34% αντίστοιχα), ο ενεργός πληθυσμός (34%), οι αυτοτοποθετούμενοι, ιδεολογικά, στην Αριστερά (33%), οι κάτοικοι των αστικών περιοχών (31%), και όσοι δηλώνουν ικανοποιημένοι από τη ζωή τους (35%).

- Το αντικείμενο των προγραμμάτων που παρακολούθησαν το τελευταίο έτος, ήταν κυρίως μαθήματα, σεμινάρια, ή συνέδρια, σχετικά με τις **κοινωνικές επιστήμες** (25%), την **οικονομία και τις επιχειρήσεις** (19%), και τις **νέες τεχνολογίες** (18%). Ακολουθούν θέματα όπως η **υγεία** (13%) και οι **τέχνες και χειροτεχνίες** (11%).

⁴ Κάποιο μάθημα, σεμινάριο, συνέδριο, ή ιδιαίτερο μάθημα έξω από το κανονικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Το **φύλο** είναι ένας βασικός παράγοντας που επηρεάζει το αντικείμενο των προγραμμάτων παρακολούθησης. Οι γυναίκες σε μεγαλύτερα ποσοστά παρακολουθούν προγράμματα σχετικά με τις κοινωνικές επιστήμες, τον πολιτισμό και τις τέχνες, ενώ οι άντρες παρακολούθησαν περισσότερο προγράμματα σχετικά με την οικονομία, τις κατασκευές και τις φυσικές επιστήμες. Σημαντικό παράγοντα για το αντικείμενο της Δια Βίου Μάθησης αποτελεί, επίσης, η **ηλικία**, π.χ. οι μεγαλύτεροι σε ηλικία (65+) συμμετέχουν περισσότερο σε προγράμματα με αντικείμενο τον πολιτισμό και τις τέχνες, και όσοι είναι 25 έως 34 ετών παρακολουθούν προγράμματα νέων τεχνολογιών, ή ξένων γλωσσών

- Ο μέσος όρος συνολικών ωρών συμμετοχής σε πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης, κατά το τελευταίο έτος, ανέρχεται σε **83 ώρες**.
- Το 44% των συμμετεχόντων, δηλώνει ότι παρακολούθησε το συγκεκριμένο πρόγραμμα **κυρίως για επαγγελματικούς λόγους**.

Αντιθέτως, οι κοινωνικές ομάδες που προκρίνουν τους προσωπικούς λόγους έναντι των επαγγελματικών είναι οι γυναίκες, τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας (55 ετών και άνω), τα άτομα με κατώτερη μόρφωση, οι αλλοδαποί, οι άνεργοι, οι συνταξιούχοι, οι νοικοκυρές, ο μη-ενεργός πληθυσμός, οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών. Επίσης, συσχετίζονται άμεσα το αντικείμενο που παρακολούθησαν και οι λόγοι για τους οποίους το παρακολούθησαν. Τα προγράμματα που αφορούν στην οικονομία και τις επιχειρήσεις, την υγεία και τις κατασκευές έχουν πραγματοποιηθεί κυρίως για επαγγελματικούς λόγους, τα προγράμματα που αφορούν στις τέχνες / χειροτεχνίες, τις ξένες γλώσσες, τον πολιτισμό και τον αθλητισμό / χόμπυ

public issue

έχουν πραγματοποιηθεί κυρίως για προσωπικούς λόγους, και τα προγράμματα για τις κοινωνικές επιστήμες και τις νέες τεχνολογίες εμφανίζουν σχεδόν ισοδύναμα μεγέθη μεταξύ επαγγελματικών και προσωπικών λόγων.

- Περισσότεροι από τους μισούς (54%), παρακολούθησαν το πρόγραμμα τους **σε ώρες εκτός δουλειάς**.
- 4 στους ερωτώμενους (39%) παρακολούθησαν **δωρεάν** το πρόγραμμα, ενώ για 1 στους 3 (33%) ήταν **αυτοχρηματοδοτούμενο**.
- Οι εκπαιδευθέντες, στη συντριπτική τους πλειοψηφία (91%) έμειναν **«πολύ»** και **«αρκετά ικανοποιημένοι»** από τη συμμετοχή τους στο εν λόγω πρόγραμμα.
- Ως **βασικότεροι λόγοι συμμετοχής** στο πρόγραμμα αναφέρθηκαν οι εξής: για να κάνουν τη δουλειά τους καλύτερα (35%) και για να αυξήσουν τις γενικές τους γνώσεις (35%). Άλλοι λόγοι που αναφέρονται σε υψηλά ποσοστά είναι η προσωπική ευχαρίστηση (27%) και η πιθανή εξέλιξη / προαγωγή στη δουλειά τους (19%).

Το φύλο αποτελεί σημαντικό παράγοντα διαφοροποίησης των λόγων συμμετοχής. Οι γυναίκες δηλώνουν την προσωπική ευχαρίστηση (34%) σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό, έναντι των αντρών (18%).

- Οι **βασικότεροι λόγοι για τους οποίους δεν συμμετείχαν** σε κάποια διαδικασία μη-τυπικής Δια Βίου Μάθησης ήταν η έλλειψη χρόνου (25%), η έλλειψη ενδιαφέροντος ή κινήτρου (17%), καθώς και η άγνοιά τους για την ύπαρξη παρόμοιων προγραμμάτων (17%).

Οι οικογενειακοί λόγοι βρίσκονται αρκετά υψηλά στην ιεράρχηση των λόγων μη συμμετοχής των γυναικών. Η ηλικία αναφέρεται ως ο σημαντικότερος λόγος για όσους είναι 65 ετών και άνω.

public issue

- Η συμμετοχή σε κάποια διαδικασία **άτυπης**⁵ Δια Βίου Μάθησης, **κατά το τελευταίο έτος** αγγίζει το **86%**.

Χαμηλότερη συμμετοχή παρουσίασαν τα άτομα που διαθέτουν κατώτερη μόρφωση (56%).

Το υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής στην άτυπη Δια Βίου Μάθηση, αφορούν στην **ανάγνωση εξειδικευμένων βιβλίων, ή περιοδικών** (59%) και στη **χρήση Ίντερνετ** (παρακολούθηση Online διαλέξεων, ή επισκέψεις σε ιστοσελίδες εκπαιδευτικού ενδιαφέροντος (53%).

⁵ Με σκοπό τη βελτίωση των γνώσεων, ή των δεξιοτήτων τους: ανάγνωση εξειδικευμένων βιβλίων, ή περιοδικών / χρήση Ίντερνετ (παρακολούθηση Online διαλέξεων, ή επίσκεψη σε ιστοσελίδες εκπαιδευτικού ενδιαφέροντος) / χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού (π.χ. cd, dvd), βιντεοταινίες, κασέτες, ή παρακολούθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων στην τηλεόραση / Επίσκεψη σε βιβλιοθήκες ή άλλα εκπαιδευτικά κέντρα στα οποία είναι διαθέσιμες οι πληροφορίες (π.χ. μουσεία) / εμπειρική εκμάθηση (π.χ. δουλεύοντας δίπλα σε κάποιον πιο έμπειρο ή ειδικό).

ΠΡΟΘΕΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

- Ο 1 στους 2 ερωτώμενους (50%) δηλώνει σήμερα **πρόθεση συμμετοχής κατά το επόμενο έτος** σε κάποια διαδικασία μη-τυπικής Δια Βίου Μάθησης. Το ποσοστό πρόθεσης συμμετοχής αυξάνεται, όσο μικραίνει η ηλικία των ερωτώμενων, και όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης που διαθέτουν.
- Τους **βασικότερους λόγους πρόθεσης συμμετοχής** σε αντίστοιχα προγράμματα αποτελούν: η αύξηση των γενικών γνώσεων (52%), η προσωπική ευχαρίστηση (26%) καθώς και η καλύτερη απόδοση στην εργασία (26%).

Το φύλο, όπως και στην περίπτωση όσων είχαν συμμετάσχει κατά το προηγούμενο έτος, αποτελεί σημαντικό παράγοντα διαφοροποίησης των λόγων συμμετοχής. Συγκεκριμένα οι γυναίκες δηλώνουν την προσωπική ευχαρίστηση (32%) σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό, από ότι οι άντρες (19%). Επίσης, οι παραγωγικές ηλικίες (25 έως 54 ετών) προτίθενται σε υψηλότερο βαθμό να συμμετάσχουν σε κάποιο πρόγραμμα με σκοπό τη βελτίωση της απόδοσης στην εργασία τους.

- Οι **βασικότεροι λόγοι που αναφέρονται για να δικαιολογηθεί η μη-πρόθεση συμμετοχής** σε κάποια διαδικασία μη-τυπικής Δια Βίου Μάθησης την επόμενη χρονιά είναι: η έλλειψη χρόνου (28%), η έλλειψη ενδιαφέροντος / κινήτρων (22%) και οι λόγοι ηλικίας (20%).

Όπως και για τους μη-συμμετέχοντες κατά το προηγούμενο έτος, οι οικογενειακοί λόγοι βρίσκονται αρκετά υψηλά στην ιεράρχηση των γυναικών. Εύλογα, οι λόγοι ηλικίας ιεραρχούνται πρώτοι μεταξύ των περισσότερο ηλικιωμένων (65 ετών και άνω).

public issue

- Το σημαντικότερο **εμπόδιο** που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι όταν θέλουν να συμμετέχουν σε κάποιο πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης, είναι η γενικότερη απόσταση, δηλαδή το γεγονός ότι τα προγράμματα δεν πραγματοποιούνται κοντά τους: 79%. Αντιθέτως, παράγοντες όπως η προχωρημένη ηλικία, η μη-επιθυμία επιστροφής στα θρανία και η κακή/χαμηλή απόδοση στα μαθήματα στο παρελθόν, **δεν αξιολογούνται ως σοβαρά εμπόδια** για τη συμμετοχή σε αντίστοιχα προγράμματα. Σχεδόν 3 στους 4 ερωτώμενους δηλώνουν πως δεν αποτελούν εμπόδιο.

Εμπόδια που σχετίζονται με την προσωπική ή επαγγελματική κατάσταση, εμφανίζουν μεγαλύτερα ποσοστά σε συγκεκριμένες κοινωνικές κατηγορίες, εμπόδια. Για παράδειγμα, ο ενεργός πληθυσμός αξιολογεί σε μεγαλύτερο βαθμό ως εμπόδιο, το γεγονός ότι οι επαγγελματικές υποχρεώσεις καταναλώνουν όλο το διαθέσιμο χρόνο (74%, έναντι 66% στο γενικό πληθυσμό). Το ίδιο συμβαίνει και για όσους είναι παντρεμένοι με παιδιά κάτω των 18 ετών, οι οποίοι δηλώνουν ως εμπόδιο το γεγονός ότι οι οικογενειακές τους υποχρεώσεις καταναλώνουν όλο το διαθέσιμο χρόνο (73% έναντι 63%). Επίσης, οι ηλικιωμένοι (65 ετών και άνω) αξιολογούν την ηλικία ως εμπόδιο για συμμετοχή σε προγράμματα Δια Βίου Μάθησης, σε ποσοστό 36% έναντι 23% στο σύνολο. Η χαμηλή σχολική επίδοση αναφέρεται περισσότερο ως εμπόδιο από άτομα που διαθέτουν κατώτερη εκπαίδευση (40% έναντι 22%). Οι κάτοικοι ημιαστικών και αγροτικών περιοχών αξιολογούν κατά 86% και 84% αντίστοιχα, ως εμπόδιο την ανυπαρξία προγραμμάτων σε κάποια γειτνιάζουσα περιοχή (έναντι 79% στο σύνολο).

ΠΡΟΤΙΜΩΜΕΝΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ

- Το 46% των ερωτηθέντων δεν εκδηλώνει καμία επιθυμία για μάθηση σήμερα. Μεταξύ των υπολοίπων, που εκδηλώνουν σχετική επιθυμία για μάθηση, τα προτιμώμενα αντικείμενα κατά σειρά ιεράρχησης είναι: οι **νέες τεχνολογίες** (17%), κάποια **ξένη γλώσσα** (14%) και κάποια **τέχνη ή χειροτεχνία** (11%).

Οι γυναίκες εκδηλώνουν μεγαλύτερη επιθυμία για μάθηση από τους άντρες, σχεδόν στο σύνολο των θεματικών. Συγκεκριμένα πεδία προκαλούν εντονότερη επιθυμία σε ορισμένες κοινωνικές κατηγορίες, όπως για παράδειγμα οι ξένες γλώσσες που προτιμώνται από τις νεότερες ηλικιακές κατηγορίες (18 έως 44 ετών) και οι νέες τεχνολογίες από τους ανέργους.

- Οι λόγοι για τους οποίους εκφράζουν επιθυμία να μάθουν το αντίστοιχο αντικείμενο / θεματικό πεδίο, είναι επίσης, κατά βάση προσωπικοί και όχι επαγγελματικοί. Συγκεκριμένα το 45% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι **θα τους βοηθήσει περισσότερο στην προσωπική τους ζωή**, έναντι μόλις 16% που προκρίνουν τη βοήθεια στην επαγγελματική τους ζωή.
- Οι **τρόποι** στους οποίους δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση για να μάθουν κάτι που τους ενδιαφέρει, **δεν αποτελούν μέρος της κλασικής εκμάθησης** (μέσω διδασκαλίας σε μία τάξη ή ιδιαίτερων μαθημάτων με κάποιο ειδικό), αλλά αφορούν περισσότερο **εναλλακτικές διαδικασίες**, όπως η συμμετοχή σε μία ομάδα με τα ίδια ενδιαφέροντα (39%), το Ίντερνετ (23%), ή ένα λιγότερο τυπικό σεμινάριο ή εργαστήριο (22%).

Ως τρόπος εκμάθησης, η χρήση Ίντερνετ είναι πιο δημοφιλής μεταξύ των αντρών και των νεότερων ηλικιακών ομάδων, ενώ ο παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας προτιμάται περισσότερο από τις γυναίκες. Τα ιδιαίτερα μαθήματα με κάποιον ειδικό, αποτελούν πιο προσφιλή μέθοδο για τους νέους ηλικίας 18 έως 24 ετών.

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

- Σχεδόν οι 3 στους 4 πολίτες (72%) συμφωνούν με την άποψη ότι **είναι ευθύνη του κράτους** να τους εξασφαλίζει την δυνατότητα να βελτιώνουν τις δεξιότητές τους και τα προσόντα τους.
- Όσον αφορά στη χρηματοδότηση των προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης, διερευνήθηκαν 3 διαφορετικές απόψεις για τη συμμετοχή του κράτους, των πολιτών και των επιχειρήσεων σε αυτή⁶. Από την τμηματοποίηση (segmentation) του πληθυσμού που πραγματοποιήθηκε με βάση τον συνδυασμό των απαντήσεων των ερωτωμένων στις εν λόγω ερωτήσεις, προκύπτει ότι 4 στους 10 πολίτες (41%) θεωρούν ότι τα προγράμματα Δια Βίου Μάθησης πρέπει να χρηματοδοτούνται από το **δίπολο κράτους και επιχειρήσεων**. Τα ποσοστά συμφωνίας με την 100% χρηματοδότηση αποκλειστικά από το κράτος είναι μόνον 11% και αποκλειστικά από τις επιχειρήσεις μόνον 9%. Ταυτόχρονα, μόνο το 4% των πολιτών θεωρεί αποκλειστικά ότι οι πολίτες πρέπει μόνιμοι τους και με δικά τους έξοδα να βελτιώνουν τα προσόντα και τις δεξιότητές τους.

⁶ Οι απόψεις που εξετάστηκαν είναι οι εξής:

i. «Το κράτος πρέπει να χρηματοδοτεί 100% τα προγράμματα της Δια Βίου Μάθησης»

ii. «Οι πολίτες πρέπει να φροντίζουν μόνιμοι τους και με δικά τους έξοδα για να βελτιώνουν τα προσόντα και τις δεξιότητές τους»

iii. «Είναι υποχρέωση των επιχειρήσεων να χρηματοδοτούν 100% τα προγράμματα Δια Βίου Μάθησης των εργαζομένων τους».